

*Anexă***BIOGRAFIA POLCOVNICULUI IOAN SOLOMON**

.....La 1828 după intrarea armiei rusești în Țara Românească, fiind un general rus, anume Gorceacov, cu avangardie la Craiova, au dat poruncă, ca să venim toți căpitaniii poterilor și ai pandurilor, la Craiova, la căimăcămie, unde ne-au și înfățișat caimacamul la arătatul general. Iar el văzîndu-ne, ne-au întrebă dacā voim să intrăm în slujba pandurească, precum au fost la 1821 ? Ceilalți toți s-au retras și n-au primit, decît numai eu am răspuns că primesc cu plăcere..... p. 23.

La cea dintii ocazie de război, au ieșit o sumă de turci de la Băilești și Cioroi după zaharele, unde m-au trimis pe mine cu o sută de panduri și catane de potere, dîndu-mi și o sotnă de cazaci și mergînd asupra lor, i-am și găsit la satul Coveiul și cum ne-au văzut turcii, au luat fuga și s-au dus la satul Catanele unde se afla o culă de zid și s-au închis acolo în culă, fiind numai vreo 60 de turci cu care ne-am bătut toată ziua..... p. 24.

Am așezat lagărul la satul Golenți. De acia am plecat toți pandurii și toți muscalii la Calafat ; și turcii îndată ce ne-au văzut, au ieșit de loc afară o sumă foarte mare și ne-am bătut toată ziua și de trei-patru ori i-am înfrînt, pînă îi băgam în șanțurile lor..... p. 26.

Raportînd generalului despre aceasta, am și primit poruncă ca să mergem pe marginea Dunării, pînă la Cerneți și acolo să mă așez cu toții. Și ajungînd la Cerneți am și făcut șanțuri pentru metereze deasupra Cernețului. Peste șase zile au ieșit o trupă de turci la schela Cladovei aproape de Cerneți, în pămîntul țării noastre și fără zăbavă am făcut puținică bătaie..... p. 27.

DUMITRU P. IONESCU

**SITUAȚIA DUPĂ 1848 ÎN TERITORIILE ROMÂNEȘTI
AFLATE SUB DOMINAȚIE STRĂINĂ ¹**

(clasa a IX-a)

- I. Situația în teritoriile românești aflate sub dominație habsburgică.
 - A. Caracteristici ale politicii interne și externe ale Imperiului habsburgic în această perioadă.
 - B. Transilvania și Banatul în etapa federalismului istoric liberalist (1860—1867)
 - a. conținutul și caracterul etapei
 - b. Diploma din 1860 și urmările ei pentru românii din Transilvania și Banat ²
 - c. forme de luptă ale românilor : politice, culturale ³
 - C. Instaurarea dualismului austro-ungar (1867)
 - a. cauze, conținut, urmări pentru români
 - b. organizarea luptei împotriva politicii reacționare dualiste : politice (Pronunciamentul de la Blaj, constituirea Partidelor Naționale din

Banat și Transilvania, tactica activismului, tactica pasivismului), culturale.

D. Bucovina sub dominație habsburgică ⁴

a. lupta românilor din Bucovina pentru păstrarea ființei lor naționale în această etapă ⁵, forme ale acestei lupte ⁶

II. Situația în Dobrogea aflată sub dominație otomană ⁷

a. situația românilor din Dobrogea în această perioadă ⁸

b. forme ale luptei pentru păstrarea ființei naționale, pentru unitate și independență

III. Concluzii

Comentariu istoric

1. Este vorba despre Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș, Bucovina — aflate sub dominație habsburgică și Dobrogea aflată sub dominație otomană.

2. Principiile Diplomei, prin care se institua regimul liberal, se aplicau și românilor din Transilvania căci se dădeau drepturi și „naționalităților, confesiunilor și claselor care mai nainte nu luau parte la drepturile publice“.

Comitatele Crasna, Solnocul de mijloc, Chioarul și Zarandul sînt acum incorporate Ungariei după ce, anterior, Aradul, Bihorul, Sătmarul și Maramureșul avuseseră aceeași soartă.

3. În această perioadă activitatea culturală și politică este forma preponderentă a luptei pentru emancipare națională și socială. Creșterea numărului școlilor românești, a numărului periodicelor, păstrarea autonomiei bisericii ortodoxe constituie o puternică modalitate de luptă pentru păstrarea ființei naționale.

4. Partea de nord a Moldovei este ocupată, de fapt, în octombrie 1774, dar ocupația este legiferată abia în 7 mai 1775. Prin aceasta 10 441 km², 290 localități, 85 000 locuitori din care 90% români intră în stăpînirea austriecilor pînă în 1918.

Etapele dominației, în cursul căreia se încearcă prin toate mijloacele transformarea Bucovinei într-o provincie care să imite fizionomia imperiului, au fost: 1774—1786 — administrație militară austriacă, 1786—1848 — alipită la Galiția ca o circumscripție administrativă a acesteia. Constituția din 4 martie 1849 crează Ducatul autonom al Bucovinei. În 1851 este abrogată dar lupta perseverentă a românilor face ca în 1861 să fie decretat Ducatul autonom al Bucovinei avînd un steag și o stemă proprie. Stema reproduce capul de bour de pe stema Moldovei.

5. Administrația habsburgică recurge la colonizări masive, la desființarea școlilor românești, la desființarea schiturilor și minăstirilor românești, cărora le confiscă avuturile, la ruperea bisericii de Mitropolia Moldovei și trecerea ei la mitropolia ortodoxă de la Kárlowitz (în 1807 sucevenii înaintau curții din Viena un memoriu arătînd că vechea mitropolie a Moldovei — biserica Mirăuți — a ajuns grajd pentru vitele

guvernatorului), la creșterea tuturor obligațiilor economice (claca ajunge la 120 zile). Formele de protest sînt numeroase și diverse: proteste scrise ale unor sate întregi, memorii ale unor boieri, activitate de presă foarte bogată. Atenți la evenimentele din țară, colaborînd cu frații lor, trimit daruri lui Cuza la alegerea ca domn, participă direct la marile evenimente.

6. Unirea Principatelor și cucerirea independenței determină o puternică efervescență politică și culturală. Dacă în prima jumătate a secolului al XIX-lea apăreau în Bucovina doar două periodice, între 1860—1900 apar 18. În Gazeta Bucovinei publică V. Alecsandri poezia „Dulce Bucovină”, care, pusă pe note, devine un imn al românilor bucovineni.

Înființarea în 1863 a „Societății pentru literatura și cultura română”, care are din 1865 și o publicație proprie „Foaia societății”, este un moment de cotitură căci ea ține locul unui partid politic al românilor pînă în 1895.

7. La mijlocul secolului al XIX-lea, după noua organizare a provinciilor otomane, Dobrogea împreună cu Delta Dunării, redată Turciei prin pacea de la Paris, țineau formal de autoritatea guvernatorului general de la Ruscuc. Avea în frunte un viceguvernator care era superior în grad pașalelor de Varna și Vidin.

8. Din studiul „sat cu sat” făcut de etnograful Guillaume Lejean publicat în 1861 reiese că numărul locuitorilor români ai Dobrogei era de 33 000. Cifra, coroborată și cu alte izvoare și studii, se ridică, de fapt, la 35 000—40 000.

Deci grupul etnic românesc era cel mai numeros. Faptul este subliniat și prin aceea că numeroase izvoare atestă folosirea limbii române și de către musulmani și în raporturile oficiale. Numărul școlilor românești este foarte mare și din corespondența oficială aflăm că existau strînse relații cu Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice din România. Pe de altă parte, așezările ortodoxe ale românilor, păstrate cu sacrificii, suferințe și frămîntări, reprezentau, prin ele însele, o dovadă de permanență etnică.

Comentariu metodic

Lecția face parte din capitolul „Evoluția societății românești de la unire la independență”. Programul prevede 1 oră pentru predarea-învățarea ei. Problemele ce trebuiesc abordate și elucidate sînt dificile întrucît Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul străbat acum etape distincte cu caracteristici proprii ale dominației străine. Bucovina, la rîndul ei, cunoaște un alt regim și alte etape ale dominației iar în Dobrogea, parte integrantă și unitară a vetrei carpato-danubiano-pontice, aflată din sec. al XV-lea sub dominație otomană, altele sînt caracteristicile. În aceste condiții se cuvine ca profesorul să structureze atent materialul lecției, să accentueze asupra acelor aspecte mai puțin tratate pînă acum, să sistematizeze foarte bine lecția din manual (cam prolixă și difuză). Toate acestea presupun o temeinică cunoaștere a

problematicii epocii, pe de o parte, și o temeinică pregătire a desfășurării lecției, pe de alta.

Programa prevede pentru această lecție o singură oră. Datorită complexității problemelor este *absolut* necesar ca din cele 12 ore prevăzute pentru recapitulare și la dispoziția profesorului, una să fie afectată acestei lecții. Propun ca pe viitor chiar programa să prevadă două ore. În această situație aș propune să se discute în prima oră liberalismul și instaurarea dualismului, iar în a doua oră situația Bucovinei și Dobrogei aflate sub dominație străină și să se desprindă concluziile generale asupra epocii.

Trebuie să relevăm și fundamentate științific adevărurile istorice incontestabile privind situația în teritoriile aflate sub dominație străină, astfel încât ele să se întipărească pentru totdeauna în conștiința elevilor.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Istoria României, vol. IV, Editura Academiei R.S.R., 1964, p. 434—441, 643—648 ; *Din Istoria Transilvaniei*, vol. II, Editura Academiei R.P.R., 1961, p. 133—186, 187—259 ; Const. C. Giurescu, Dinu Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și pînă astăzi*, București, Editura Albatros, 1971, p. 583—589 ; Vasile Netea, *Lupta românilor din Transilvania pentru libertate națională (1848—1881)*, București, Editura științifică, 1974 ; Maciu Vasile, *România și pactul dualist austro-ungar din 1867*, în vol. *Unitate și continuitate în istoria poporului român*, București, Editura Academiei R.P.R., 1968, p. 287—314 ; Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *Viața politică în România 1918—1921*, București, Editura politică, 1976, p. 16—17 ; Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria românilor dintre Dunăre și mare. Dobrogea*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1979.

VIORICA VAITEANU

DESTRĂMAREA ORÎNDUIRII SCLAVAGISTE

(clasa a XI-a, cursul „Probleme fundamentale ale istoriei lumii antice și medievale“)

1. *Criza sistemului slavagist roman și formele ei de manifestare*
 - Criza se manifestă de la sfîrșitul sec. II pe diferite planuri :
 - economic — dezorganizarea vieții economice ;
 - social — sărăcirea majorității populației ;
 - politic — slăbirea Imperiului roman ;
 - cultural — declinul culturii ;
 - religios — dezorientare, conflictul între creștinism-păgânism ;
- a) *Criza politică a Imperiului roman și încercări de redresare*
 - *Diocletianus* (284—305) introduce o nouă formă de guvernare absolutistă, birocratică, militarizată (*dominatul*)¹ și un